

המקומון - העדכון היומי לרשויות המקומיות

קיום חוזים בתקופת משבר הקורונה

מסקנות הצוות הבין-משרדי לבחינת השפעות משבר הקורונה על קיום חוזים – משרד המשפטים (7.72020)

לאחרונה פורסמו מסקנות הצוות הבין-משרדי אשר הוקם במשרד המשפטים במטרה לגבש את המדיניות המשפטית הראויה בכל הקשור להיבטים החוזיים הנובעים מהמשבר. הצוות הבין-משרדי כלל את נציגי משרדי האוצר, הכלכלה, בנק ישראל, המועצה הלאומית לכלכלה, הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן, ורשות שוק ההון (להלן: "הצוות").

נקודת המוצא של הצוות היתה כי "מטרת העל" של המלצותיו תהיה לפעול למיתון השפעות המשבר על התקשרויות חוזיות. הצוות ביקש לקבוע מדיניות משפטית ראויה שתביא לצמצום השפעות המשבר על הסכמים, בין היתר בדרך שתתמרץ צדדים להמשיך ולקיים חוזים תוך כדי המשבר ולאחריו, במידת האפשר. מובן כי במציאות שבה ענפי המשק רבים הושפעו במידה רבה מהנסיבות הבלתי שגרתיות, התנערות מאסיבית מחוזים או ביטולם עלולים להוביל, לבד מהנזק לצדדים עצמם, גם להשפעות מאקרו כלכליות שליליות."

במטרה להשיג את התכליות האמורות, הציע הצוות מתווה להתנהלות ראויה בין צדדים והסדר חקיקתי. בסקירה זו נתייחס בעיקר להתנהלות הראויה בין צדדים לחוזה על פי ההמלצות, היות ותיקוני החקיקה נוגעים בעיקר לענפים ספציפיים במשק ופחות לרשויות מקומיות.

הצוות סקר את דיני הסיכול ותחולתם בתקופת משבר הקורונה. הצוות קבע, כי משבר הקורונה הביא עמו נסיבות חריגות, קיצוניות ונדירות, ועל כן קשה לטעון כי לא מתקיים בעניינו תנאי אי-הצפייה הקבוע בסעיף 18 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) (תשל"א – 1970) (להלן: "חוק החוזים תרופות"). זאת היות ודומה כי המתקשר הסביר לא העלה בדעתו בעת כריתת החוזה עובר למשבר הקורונה התפתחות נדירה, יוצאת דופן ומרחיקה לכת דוגמת זו שארעה. בעניין זה חשוב להדגיש את הקביעה בפסיקת בתי המשפט שלפיה תנאי הצפייה הקבוע דין הסיכול איננו מוסב על עצם התרחשות האירוע החריג אלא על השלכותיו המעשיות של האירוע. בהקשרנו בולטות השלכותיה רחבות ההיקף של מגפת הקורונה והמגבלות המשמעותיות וחסרות התקדים שהוטלו על האזרחים ועל המשק בעקבותיה.

עם זאת קבע הצוות, אין בקביעה בדבר התקיימות תנאי אי-הצפייה כדי להשמיע שדין הסיכול חל בכל מקרה ומקרה, ובוודאי לא כדי להשמיע כי צדדים לחוזה רשאים להתנער מחיוביהם החוזיים ולא לעשות כל מאמץ לקיים חוזים שערכו ולהתאימם לנסיבות שהשתנו. גם אין בכך משום קביעה שדין הסיכול הוא הערוץ המשפטי הראוי בנסיבות אלה. זאת היות ובפסיקת בתי המשפט שוררת אי ודאות הן ביחס לתחולת הגנת הסיכול והן ביחס לגבי אופן ההתמודדות עם השתנות הנסיבות לאחר כריתת החוזה באמצעות כלים משפטיים אחרים.

על כן המלצת הצוות הינה "נוכח אי-בהירות זו ובמטרה לנהוג ביעילות ולהפחית סיכונים ועלויות הכרוכים בהתדיינות משפטיות, סבור הצוות כי ראוי שהצדדים ינהלו משא ומתן בתום-לב, יפעלו בשיתוף פעולה ויעשו מאמץ לקיים חוזים ובכלל זאת לשקול את ביצועם בדרך מקורבת; להשעות אן לדחות את קיומם של חיובים; או בהיעדר אפשרויות אלה, להגיע להסכמות בדבר מתכונת סיומו של החוזה".

ההמלצה
העיקרית בנוגע
ליחסים בין
הצדדים הינה
"לנהל משא
ומתן בתום-לב
ולפעול בשיתוף
פעולה במטרה
להתמודד עם
השפעות משבר
הקורונה על
ביצוע החוזה,
ובכלל זה לפעול
לקיום החוזה
בקירוב,
להשעות את
חיוביו, או, אם
קיום החוזה
איננו אפשרי או
איננו מעשי,
לפעול לסיום
ההתקשרות
בדרך של פשרה.
המלצה זו
נשענת על ניתוח
הדין הנוהג ועל
עקרון תום-הלב,
והיא רלבנטית,
כמובן, לצדדים
שטרם הצליחו
להגיע להסכמות
עד היום".